

ПРИЧИНИ ПОПУЛЯРНОСТІ ВОЛЕЙБОЛУ ТА МОТИВАЦІЯ СТУДЕНТІВ ДО ЗАНЯТЬ У СЕКЦІЇ ВОЛЕЙБОЛУ (НА БАЗІ ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА)

REASONS FOR THE POPULARITY OF VOLLEYBALL AND STUDENTS' MOTIVATION TO PARTICIPATE IN THE VOLLEYBALL SECTION (BASED ON THE CHERNIVTSI NATIONAL UNIVERSITY NAMED AFTER YURI FEDKOVICH)

Рухова активність сучасного суспільства невблаганно гасне, а вслід за нею – і здоров'я. Тому варто розробляти таку мотивацію, яка залучить до рухової активності тих, хто на сьогодні не хоче її знати. Для того мотивація має стосуватись глибоких потреб молодшої психіки, а не зовнішніх чинників, як це відбувається мірою професіоналізації спорту [3, 14], але починається ще в підлітковому віці – не просто через вікові особливості, а і внаслідок цінностей сьогочасного суспільства, а саме пріоритету зовнішнього над внутрішнім. Для виявлення специфічних рис волейболу, які роблять його популярним, ми виокремили наявні в науковій літературі причини популярності волейболу та мотиви відвідування студентами секцій з волейболу в ЗВО України, однак виявили лише одну специфічну рису волейболу як командної гри, яку вважають однією з причин популярності волейболу, – максимальну динамічність. Сама по собі ця риса нічого не пояснює, тому ми спробували опитати тих, хто відвідує секцію волейболу в Чернівецькому національному університеті щодо мотивів їх відвідування. Головним мотивом відвідування секції для опитаних є: – потреба у фізичному самовдосконаленні (47%) (з них потреба покращити своє здоров'я 22%, підготовка до професійної діяльності 15%, рекреаційний мотив 10%), – позитивні емоції, які отримуєш саме від волейболу 19% (емоційний мотив), – гарний настрій внаслідок змагальної атмосфери 15% (змагальний мотив, який всі опитувані визнали часткою емоційного мотиву), – склалась хороша команда 12% (мотив соціальної приналежності), – трапився хороший тренер 7% (мотив соціальної приналежності). Нічого нового чи особливого ми в цьому опитуванні не виявили, крім того факту, що змагальний мотив є частиною емоційного. Відповіді на питання: «Чому саме волейболом ви займаєтесь, а не футболом?» зводились або до мотиву соціальної приналежності, або до позитивних емоцій, які волейбол дає в значно більшій мірі, ніж футбол. Розібратись у своїх емоціях самостійно студентам не вдалось, що і не дивно, бо розбиратись в емоціях не навчають ні батьки, ні школа.

Таким чином, ми змушені згодитись з Рогал І.В. et al.: «Під час вибору видів спорту або фізичних вправ у більшості відсутня чітка й об'єднана мотивація. Вибір відбувається випадково (за компанію з друзями, зважаючи на більш зручний розклад або симпатичного викладача)» [3, 12].

Ключові слова: волейбол, причини популярності, мотивація, мотив, студент.

Physical activity in modern society is inexorably declining, and with it, health. Therefore, it is necessary to develop motivation that will attract those who currently have no interest in physical activity. To do this, motivation must address the deep-seated needs of the young psyche, rather than external factors, as is the case with the professionalization of sport [3, 14], but it begins in adolescence – not only because of age-related characteristics, but also because of the values of today's society, namely the priority of the external over the internal. To identify the specific features of volleyball that make it popular, we have highlighted the reasons for the popularity of volleyball and the motives for students attending volleyball clubs in higher education institutions in Ukraine, as presented in the scientific literature. However, we found only one specific feature of volleyball as a team game that is considered one of the reasons for its popularity: maximum dynamism. This feature alone does not explain anything, so we tried to survey those who attend the volleyball section at Chernivtsi National University about their motives for attending. The main reasons for attending the club, according to those surveyed, are: – the need for physical self-improvement (47%) (of which 22% want to improve their health, 15% are preparing for professional activities, and 10% are motivated by recreation) – the positive emotions that volleyball brings (19%) (emotional motive), – good mood due to the competitive atmosphere 15% (competitive motive, which all respondents recognized as part of the emotional motive), – a good team has formed 12% (motive of social belonging), – a good coach has appeared 7% (motive of social belonging). We did not find anything new or special in this survey, except for the fact that the competitive motive is part of the emotional one. The answers to the question, "Why do you play volleyball and not soccer?" boiled down to either the motive of social belonging or the positive emotions that volleyball gives to a much greater extent than soccer. The students were unable to understand their emotions on their own, which is not surprising, since neither parents nor schools teach them how to understand emotions.

Thus, we are forced to agree with Rogal I.V. et al.: "When choosing sports or physical exercises, most people lack clear and reasonable motivation. The choice is made randomly (to keep company with friends, considering a more convenient schedule, or an attractive instructor) [3, 12].

Key words: volleyball, reasons for popularity, motivation, motive, student.

УДК 796.325:378.018.43
DOI <https://doi.org/10.32782/ip/89.40>
Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0

Палагнюк Т.В.,
orcid.org/0000-0002-0643-426X
доцент кафедри фізичного виховання
Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича

Ківерник О.В.,
orcid.org/0000-0003-0237-7736
ст. викладач кафедри фізичного
виховання
Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича

Постановка проблеми. Ми продовжуємо тематику вивчення специфіки популярних видів спорту з метою успішнішого формування інтересу

учнів та студентів до зазначених видів спорту чи посилення наявної мотивації. У попередніх статтях ми дослідили причини та мотиви популярності

футболу, і виявилось, що спортивна спільнота навіть не замислюється над цим питанням на науковому рівні. А справді – для чого замислюватись, якщо футбол збирає мільярди вболівальників? Однак актуальність цієї теми зумовлена тим, що рухова активність сучасного суспільства невблаганно гасне, а вслід за нею – і здоров'я. Тому варто розробити таку мотивацію, яка залучить до рухової активності тих, хто на сьогодні не хоче її знати. Для того мотивація має стосуватись глибинних потреб психіки, а не зовнішніх чинників, як це відбувається мірою професіоналізації спорту [3], але починається ще в підлітковому віці – не просто через вікові особливості, а і внаслідок цінностей сьогочасного суспільства, а саме пріоритету зовнішнього над внутрішнім. Ми виявили специфічні риси футболу, які відрізняють його від інших видів спорту, тепер маємо намір зробити це з волейболом, адже волейбол за свою відносно недовгу історію набув великої популярності, а це означає, що його специфічні риси глибоко укорінені в психіці частини людей.

Аналіз літературних джерел. Однак «в сучасній літературі, присвяченій проблемам волейболу, найбільш широко представлений аналіз техніко-тактичних дій у змагальній діяльності волейболістів». (Мельник, 2015) Причини популярності волейболу не розглядаються ґрунтовно. Тема мотивації регулярних занять з волейболу розроблена краще.

Гоголь Т.В., Гоголь В.В., Кашуба А.А. *визначили психофізіологічні та педагогічні умови спортивної мотивації до волейболу в здобувачів фахової передвищої та вищої освіти, визначили основні мотиви до занять волейболом* [2].

Дмитрів Р.В., Матвієнко І.С., Оробко В.С., Оробко А.С., Паньків Х.В. визначили основні чинники, що впливають на мотивацію до занять волейболом в юнаків 17-18 років та проаналізувати роль соціально-психологічних та особистісних факторів у формуванні мотивації до занять волейболом [3].

Раковська І. та Мітова О. здійснили анкетування 300 студентів Дніпровського інституту фізичної культури і спорту трьох напрямів підготовки (з поділом на сільську та міську місцевості) для визначення їх мотивів занять з волейболу [10].

Сініцина О., Підгурська О., Зубрицький Б., Петрук Л., Цицаркін О. проранжували мотиваційні чинники, обрані студентами, які займаються в секції з волейболу [14].

Виділені аспекти проблеми, які не були вирішені раніше. Всі дослідження з волейболу не виявляють ні причин його популярності, ні спеціальних мотивів занять волейболом. Причини популярності волейболу розглядаються побіжно, поверхово, як зрозумілі та такі, які не вимагають уваги чи окремих досліджень, – так само, як у футболі. Мотивація регулярних занять з волейболу розглядається багатьма дослідниками, але всі

вони обмежуються мотивацією, властивою всім видам спорту або командним ігровим видам спорту.

Мета статті – дослідити зазначені причини й мотиви відвідування секції з волейболу студентами з метою виявлення специфіки волейболу як виду спорту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Волейбол – це один з найбільш популярних видів спорту серед студентів в Україні. Волейбол є одним із найдоступніших видів спорту, який є відмінним засобом залучення молоді до систематичних занять фізичною культурою і спортом. Є опитування, де серед юнаків волейбол є більш або не менш поширеним, ніж футбол [3, 7], а серед дівчат він часто посідає друге місце після фітнесу (Бойко Г.Л., Козлова Т.Г., 2021; Самохвалова І., 2020).

Причини популярності волейболу. Аналіз наукових джерел на тему причин популярності волейболу показує, що ситуація складається така ж, як і в аналізі причин популярності футболу: волейбол простий в навчанні [1, 8, 9], широкодоступний [1, 6, 8, 9, 11], цікавий (тобто інтелектуальне навантаження є достатнім) [1, 6, 9], емоційний [6, 8, 9, 11], естетичний [1, 6, 8, 9, 11], динамічний [1, 6, 8, 9]. Волейбол виконує всі ті ж функції, що й футбол, відрізняє його від всіх спортивних ігор більша динамічність, в той час як футбол відрізняє стрімкість: ситуації у волейболі змінюються швидше, ніж у футболі, отже, саме цю рису зокрема обирають люди, які з-поміж футболу та волейболу вибирають останній. Однак сама лише динамічність не пояснює великої популярності волейболу, тому спробуємо розібратись в мотивах.

Мотиви гри у волейбол. Круцевич Т.Ю. у низці власних дослідження та співавторстві з іншими вченими наводить дані, які свідчать про те, що лише враховуючи мотивацію, інтереси та потреби молоді, можна досягти реальних зрушень в бажанні займатися фізичними вправами [4].

Дослідники ([2–4, 10–12, 14]) виділили все ті ж мотиви, що й у футболі. Потреба у самовдосконаленні, він же «Підвищення рівня фізичної підготовленості, він же «Знання про користь спорту», він же «Потреба в русі» (окремі складові – Оздоровчий, чи рекреаційний, мотив; Бажання подолати стрес; Мотив підготовки до професійної діяльності; Естетичний) [2–4, 13, 14].

Змагальний мотив, він же «Потреба досягнення», він же «Успіх в спорті» [2, 10, 14]. Соціальний мотив (складові – «Соціальне самоствердження», «Соціальна приналежність», «Соціальний обов'язок») [2, 3, 10, 14].

Емоційний мотив [2–4, 10, 13, 14] Якщо мотиви у футболі та волейболі однакові, то чому існує два види спорту, а не один?

У дослідженні Дмитріва Р.В. et al. [3] відповіді респондентів на питання: «Чому ви обрали саме

цей вид спорту?» більш ніж дивують – респонденти ведуть мову не про причини, а про їх право займатись даним видом спорту: «вважаю себе достатньо сильним... витривалим ... високим ... рухливим ..., щоб займатись цим видом спорту». Тобто усвідомленого вибору нема. І знову спостерігаємо ту ж руйнівну тенденцію, що і в футболі: задоволення від гри не є головним мотивом навіть в тих студентів, які грають у волейбол в академічних межах та у вільний час, і зі зростанням професійності задоволення від гри стає все менш значущим чинником. Тобто спортивна гра перетворюється в соціальну, і це незворотній процес хоча б тому, що людина не може професійно займатись спортом згідно своєї природи, адже в людини широке коло інтересів, а професію здобувати вона змушена внаслідок відсутності ресурсів для існування. Але якщо спорт не пов'язаний з професією, то чому емоційний чинник (як один з двох головних в усій системі мотивації) не стоїть в любительському спорті хоча б на другому місці, а лиш на третьому? [3] Очевидно, така ситуація пов'язана з суспільними цінностями, де зовнішнє цінується більше, ніж внутрішнє, і або суспільство переросте цю тенденцію, або поступиться місцем більш примітивному, як це відбувається зараз внаслідок війни в Україні на тимчасово окупованих територіях.

У спробі виявити специфічні мотиви відвідування секції волейболу ми здійснили анкетування 157 відвідувачів секції волейболу в Чернівецькому Національному університеті при факультеті фізичної культури, спорту та реабілітації.

Опитування відвідувачів волейбольної секції на факультеті фізичного виховання здійснювалось так: спочатку ми запропонували опитуваним обрати для себе головний мотив з-поміж тих, які ми зазначили вище, а потім пройти тестування за опитувальником А.В. Шаболтаса «Мотиви заняття спортом» (з метою перевірки правильності визначення опитуваними їх головного чинника). Також попросили опитуваних написати мотиви, не зазначені в списку, якщо вони знають такі мотиви. Однак нічого нового респонденти не написали, оскільки все написане входило в уже існуючі мотиви. Суперечностей між самостійним визначенням та визначенням за допомогою тестів не виявлено.

Головним мотивом відвідування секції для опитаних є: потреба у фізичному самовдосконаленні (47%) (з них потреба покращити своє здоров'я 22%, підготовка до професійної діяльності 15%, рекреаційний мотив 10%); позитивні емоції, які отримуєш саме від волейболу 19% (емоційний мотив); гарний настрій внаслідок змагальної атмосфери 15% (змагальний мотив, який всі опитувані визнали часткою емоційного мотиву); склалась хороша команда 12% (мотив соціальної приналежності); трапився хороший тренер 7% (мотив соціальної приналежності).

Як бачимо, це опитування не особливо відрізняється від інших [3, 4, 10] – хіба тим, що змагальний мотив віднесено до емоційного. Майже всі ці мотиви не стосуються суто футболу, але відносяться до психологічних потреб будь-якої людини – мати ідеал для наслідування, бути значущим, мати приналежність до чогось, навчатись у якісного наставника, мати позитивні наслідки у вигляді працездатності. Лише емоції, які опитаний отримує саме від волейболу, стосуються самого волейболу, і нічого більше. Тішить тільки те, що вони мають для опитуваних студентів більше значення, ніж в інших опитуваннях. Відповіді на питання: «Чому саме волейболом ви займаєтесь, а не футболом?» зводились або до мотиву соціальної приналежності, або до позитивних емоцій, які волейбол дає в значно більшій мірі, ніж футбол. Розібратись у своїх емоціях самостійно студентам не вдалось, що і не дивно, бо розбиратись в емоціях не навчають ні батьки, ні школа.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, ми змушені згодитись з Рогаль І.В. et al.: «Під час вибору видів спорту або фізичних вправ у більшості відсутня чітка й обґрунтована мотивація. Вибір відбувається випадково (за компанією з друзями, зважаючи на більш зручний розклад або симпатичного викладача)» [3, 12]. А так бути не має, оскільки сучасний учень чи студент після однієї невдалої спроби зайнятись якимось видом спорту може вже ніколи не спробувати займатись іншим.

Перспективи подальших досліджень полягають у знайти риси волейболу, які відрізняють його від інших видів спорту, зокрема командних ігрових, які дозволяють йому бути популярним для певної категорії населення, а також визначити специфічні властивості тієї категорії населення, яка обирає волейбол під час навчання у ЗВО.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Антіпова Ж.І., Барсукова Т.О., Завезаєв В.В. Волейбол як засіб розвитку фізичних якостей студентів навчальних закладів вищої освіти. *Do desenvolvimento mundial como resultado de realizações em ciência e investigação científica*. Lisboa, Portugal. 9 de outubro de 2020. Vol. 3 (16). С. 48–51.
2. Гоголь Т.В., Гоголь В.В., Кашуба А.А. Психологічні та педагогічні умови формування спортивної мотивації до волейболу в здобувачів фахової передвищої та вищої освіти. *Природнича освіта та наука*. 2024. Вип. 2. С. 42–47.
3. Дмитрів Р.В., Матвієнко І.С., Оробко В.С., Оробко А.С., Паньків Х.В. Роль соціально-психологічних та особистісних факторів у формуванні мотивації юнаків 17-18 років до занять волейболом. *Sports Games*. 2025. № 3 (37). С. 16–22.
4. Ільченко С.С. Мотивація до занять спортом і відвідування занять з фізичного виховання

студентів педагогічних спеціальностей. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2017. № 1. С. 15–19.

5. Карасевич С.А. Підготовка майбутніх тренерів до організації взаємодії гравців зі спортивних ігор у змагальному процесі. *Наукові записки*. Ужгород, 2023. Сер. Педагогічні науки. Вип. 5. С. 112–118.

6. Крамаренко В.І., Слободянюк В.О., Єварницький І.А. Характеристика й історичний аспект виникнення і становлення волейболу в Україні як засобу рухової активності здобувачів закладів вищої освіти. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*. 2023. Вип. 12 (172). С. 113–121.

7. Ляшенко В., Гацко О., Гнутова Н., Петрова Н. Засоби підвищення фізичної та технічної підготовленості аматорів-волейболістів 18-21 років в учбово-тренувальному процесі. *Вісник Кам'янець-Подільського Національного університету імені Івана Огієнка*. Сер. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини. 2020. Вип. 16. С. 37–42.

8. Мещеряков М. Вплив занять у секції з волейболу на фізичний стан студентів. 2025. *Scientific and Practical Journal "Materials of Scientific Conferences of the Petro Mohyla Black Sea National University"*. Вип. 1. Режим доступу: <https://mspc.mk.ua/index.php/journal> (дата звернення: 21.11.2025).

9. Носко М.О. Волейбол у фізичному вихованні студентів: [підручник] / М.О. Носко, О.А. Архипов, В.П. Жула. К., 2015. 396 с.

10. Раковська І. Шляхи підвищення ефективності викладання дисципліни теорія і методика волейболу в інституті фізичної культури і спорту / І. Раковська, О. Мітова. *Фізична культура, спорт і здоров'я нації*. 2014. Вип. 18 (1). С. 247–253.

11. Рибалко П. Ф., Матлаш В. А., Андреева І. А. Особливості проведення секційних занять з юнаками-волейболістами 18–20 років. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. Сер. Педагогічні науки. 2016. Вип. 140. С. 71–74.

12. Рогаль І.В., Столярик В.А., Чхань А.А., Шкондя В.В. Моніторинг рівня мотивації студентів ЗВО до різноманітних видів фізичної активності в умовах військового стану в Україні. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2024. Вип. 2 (174). С. 163–166.

13. Самохвалова І. Рухова активність та мотивація до занять з фізичного виховання студенток закладів вищої освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2020. № 10. С. 235–244.

14. Sinitsyna O., Pidgurska O., Zubrytskyi B., Petruk L., Tsytarkin O. Determination of motivation factors for volleyball classes of NUWEE students. *Науковий часопис Українського державного університету ім. М. Драгоманова*. 2025. Вип. 5 (192). С. 195–198.

Дата першого надходження рукопису до видання: 17.11.2025
Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 30.12.2025
Дата публікації: 30.12.2025